

TISKOVÁ ZPRÁVA

Národní knihovna České republiky
National Library of the Czech Republic
Slovanská knihovna
Slavonic Library

29. května 2019

Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna a spolek Ruská tradice zvou na slavnostní udělení Ceny Rudolfa Medka novináři Tomáši Vlachovi a režisérce Martě Novákové

středa 29. května 2019 v 16 hodin, hlavní zasedací sál Klementina
(Klementinum 190, 110 00 Praha 1, první patro)

Cenu Rudolfa Medka zřídil a od roku 2008 uděloval **Nadační fond angažovaných nestraníků** společně s **Národní knihovnou ČR – Slovanskou knihovnou**. Po ukončení činnosti Nadačního fondu na sklonku roku 2014 se partnerem Slovanské knihovny stal spolek **Ruská tradice**. Cílem Ceny Rudolfa Medka je ocenit badatele, spisovatele, nakladatele, filmové tvůrce, novináře a další odborníky z oblasti vědy a kultury, kteří se zabývají česko-ruskými (československo-sovětskými) vztahy ve 20. století, výzkumem vývojových tendencí a klíčových okamžiků východoevropských i středoevropských zemí v daném období a podporou a rozvojem demokracie.

Mezi **hlavní badatelská témata**, na něž se nominace na ocenění vztahuje, patří:

- první československý zahraniční odboj a činnost československých legií v Rusku;
- ruská a ukrajinská protibolševická meziválečná emigrace;
- protinacistický odboj;
- moderní dějiny Podkarpatské Rusi;
- perzekuce občanů bývalého Československa v Sovětském svazu;
- vývoj vztahů v období let 1945–1948, 1948–1968 a následné sovětské okupace;
- fenomén pražského jara;
- vzájemné vztahy od devadesátých let minulého století;
- podpora demokracie a rozvoje demokratického zřízení v regionu střední a východní Evropy.

Prvním nositelem Ceny Rudolfa Medka se stal v roce 2008 **Vladimír Bystrov**, o rok později byla udělena pánům **Jaromíru Štětinovi**, **Luboši Dobrovskému** a slavistovi **Václavu Konzalovi**. Nositeli ceny pro rok 2010 byli **Karel Hvízdala** a **Petr Fischer**, v roce 2011 ji získal historik **Václav Veber**. Roku 2012 cenu převzali překladatel a tlumočnick **Milan Dvořák** a překladatel a žurnalista **Libor Dvořák**, v roce 2014 badatelka **Anastasia Kopřivová** a slavista a historik **Paul Robert Magocsi**. V roce 2015 Cenu Rudolfa Medka získaly badatelka a literární vědkyně **Marta Dandová** a archivářka a historička **Raisa Machatková**, roku 2016 byli oceněni vojenský historik, žurnalista a falerista **Edmund Orián** a překladatel, básník a rozhlasový redaktor **Václav Daněk** a v roce 2017 historik **Mečislav Borák**, in memoriam a literární historik a rusista **Martin C. Putna**. Zatím posledními nositeli ceny se v roce 2018 stali historik **Jaroslav Vaculík** a diplomat **Petr Kolář**.

Cena Rudolfa Medka byla zřízena pod osobní záštitou Medkova syna Ivana: po jeho smrti v roce 2010 znamená její předávání rovněž příležitost připomínat si odkaz i jeho života a díla.

Cena Rudolfa Medka pro rok 2019 je udělena:

- 1) novináři a dokumentaristovi **Tomáši Vlachovi**, který svou prací poskytuje české veřejnosti objektivní a kvalitní informace o politickém a kulturně-společenském dění v postsovětských republikách a dalších regionech a aktivně se angažuje v problematice dodržování lidských práv ve sledovaných oblastech.

Po absolvování pardubického gymnázia vystudoval Tomáš Vlach nejprve Vojenskou vysokou leteckou školu v Košicích (1992) a později obor Masová komunikace na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy (1999). Novinařině se začal věnovat teprve po odchodu z armády. Pracuje jak na volné noze, tak ve spolupráci s médii – působil například v České televizi, v Českém rozhlasu či v časopisu *Týden*, přispíval do časopisů *Reflex*, *Respekt* a dalších. V současné době pracuje v zahraniční rubrice Lidových novin.

Kromě novinářské práce se zapojil i do humanitární a lidskoprávní činnosti. Jako koordinátor společnosti Člověk v tísni se podílel na misích v Čečensku, v Afghánistánu, či ve Střední Asii. Během války na Donbasu stál u vzniku humanitární mise na obou stranách frontové linie. Jako pozorovatel českých i evropských institucí se pravidelně účastní dohledu nad regulérností voleb v řadě rizikových zemí.

Největší přínos pro českou veřejnost mají časopisecké, rozhlasové i filmové volné reportáže, které Tomáš Vlach, jako příkladný angažovaný pozorovatel, pořizuje v oblastech bývalého Sovětského svazu, Balkánu a Středního východu. V roce 1997 založil společně s manželkou Šárkou Kuchtovou agenturu Daroga, jejíž cílem je mapování míst a společenských procesů, které by mohly přerůst (a často i přerostly) do otevřených konfliktů. Takto, většinou na vlastní náklady, působili například ještě před pádem Tálibánu v Afghánistánu, přinášeli reportáže z Kavkazu, bývalé Jugoslávie i Krymu. V poslední době se zaměřují také na historická témata, české veřejnosti zprostředkovávají cenná svědectví posledních pamětníků událostí dávno minulých. Dokumentují osudy československých zahraničních vojáků na východní frontě za první i druhé světové války. Velkou pozornost věnují dokumentování stop československých legií v Rusku. Tomáš Vlach se věnoval i tématu ukrajinského hladomoru, činnosti Ukrajinské povstalecké armády a osudům krajanů na Volyni či na Krymu.

Motto Tomáše Vlacha by měli mít na paměti všichni solidní novináři: Nebát se a jet! Nic není nemožné! Žurnalistika se nemá dělat od stolu!

- 2) rusistce a filmové režisérce **Martě Novákové**, která svou tvorbou přispívá k popularizaci a lepšímu poznání vybraných kapitol česko-ruských vztahů a ruských dějin.

Marta Nováková se po celý profesní život zaměřuje na ruské dějiny a kulturu, které se systematicky snaží zapracovat i do své autorské tvorby. Po maturitě na Klvaňově gymnáziu v Kyjově pokračovala ve studiu na Filmové škole ve Zlíně, kterou zakončila v roce 1996 adaptací povídky Antona Pavloviče Čechova *Spát a spát*. V letech 1997–2005 studovala u Jaromila Jireše, Karla Kachyni a Saši Gedeona režii na pražské FAMU. Absolvovala celovečerním hraným filmem *Marta* (2006). Během studií strávila semestr na moskevském Všeruském státním institutu kinematografie S. A. Gerasimova (VGIK). Souběžně s režii studovala v letech 1999–2008 rusistiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Studia úspěšně završila obhajobou diplomové práce na téma „Šachy v díle Vladimira Nabokova. Modelování světa a osudu jako šachové hry“.

Od roku 2008 pracovala na filmu *8 hlav šílenství* (2017), který je věnován životním osudům ruské básničky a dlouholeté vězeňkyně Gulagu Anny Alexandrovny Barkovové (1901–1976). Během jeho příprav se zúčastnila několika expedic na Sibiř po stopách Stalinovy „mrtvé trati“ (železnice budované v arktické oblasti mezi městy Salechard a Igarka) a polorozpadlých táborů Gulagu.

Je spoluzakladatelkou spolku Gulag.cz, který se zabývá výzkumem a prezentací fenoménu sovětských táborů Gulagu a který provozuje virtuální muzeum Gulagu.

Pro Českou televizi natočila třídílný obsahově a vizuálně mimořádně cenný dokumentární cyklus *Čechoslováci v gulagu* (2017). Jde o dosud nejrozsáhlejší filmový materiál, který zpracovává osudy občanů bývalého Československa perzekvovaných na území tehdejšího Sovětského svazu. Cyklus získal v letošním roce Hlavní cenu Trilobit 2019.